

Stanovska organizacija UJU

Iz društev:

Vabila:

= SLOVENJEBISTRISKO UČITELJSKO DRUŠTVO bo zborovalo v soboto dne 22. marca t. l. ob 10. uri dopoldne na deški šoli v Slov. Bistrici. — Članstvo se vabi, da se zborovanja polnoštevilno udeležijo. — Miloš Tajnik, t. č. predsednik.

= UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SREZ DOLNJA LENDAVA bo imelo izredni občni zbor dne 18. marca v Sokolski dvorani v Dolnji Lendavi. Sklicanje izrednega občnega zbora zahteva kvalificirano število članov. Na občnem zboru se bodo obravnavale važne društvene zadeve, med drugimi posebno vprašanje neplačane članarine. Podan bo program bodočega delovanja našega društva z ozirom na naše svojstvene razmere. Ker je dnevni red obširen in zaradi važnosti posameznih točk, se članstvo opozarja, da pride pravočasno in polnoštevilno. Začetek ob pol deseti uri. — Predsednik.

Poročila:

+ LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo v petek dne 14. febr. od 8. do 12. ure na II. mestni deški osnovni šoli. Od 200 organiziranih članov je bilo navzočih 120, t. j. 60%, a poleg tega tudi precejšnje število učiteljskega izven organizacije in učiteljskega IV. letnika po vodstvom prof. Mlakarja in Lenarčiča, ki so prisostvovali predavanju univ. prof. dr. K. Ozvalda. Predsednik tov. Mlekuž otvoril ob do- ločeni uri zborovanje, prečita dnevni red s pripombo, da prične univ. prof. K. Ozvald s predavanjem ob 9. uri, dotlej po ba podal tov. Iv. Dimnik poročilo o delovanju poverjeništa v zadevi šolskega zakona.

I. Tov. Iv. Dimnik poda izčrpno in vsestransko informativno poročilo o prizadevanju in delu poverjeništa v zadevi šolskega zakona, pravilnikov in gmojnega stanja učiteljskega v kolikor pride v poštev pri snovanju novega uradnega zakona. Učiteljsko je z zanimanjem in odobravanjem sledilo poročilu in bilo končno uverjeno, kako neosnovani so očitki — zradi trenutnih neuspehov — proti organizaciji in še posebno proti poverjeništvu Ljubljana. Upanje je, da se bo marsikaj izboljšalo, kar bo zasluga — naših zastopnikov.

Po Dimnikovem poročilu, ki ga je učiteljsko sprejelo s priznanjem, pozdravi predsednik imenoma predavatelja univ. prof. dr. K. Ozvalda, prof. Mlakarja in Lenarčiča, oblastnega šol. nadzornika v pok. Gaberška, učiteljske i. dr., ki so se zaradi aktualnega predavanja — »Poizkus za- ključne sodbe o novi šoli« — odzvali vabilu.

II. Predavanje g. dr. Ozvalda je obse- galo toliko množino zanimivih idej, da jih je skoro nemogoče spraviti v okvir društvenega poročila. Vodilne misli so približno sledeče: Šola usposobi otroka in mladostnika za življe- nje, ki je edino pravo izobraževališče človeka. Kakor stopajo nove oblike življenja v ostro

nasprotje s prejšnjimi, tako si na področju organizirane vzgoje in pouka danes nasprotu- jeta »stara« in »nova« šola. V avstrijskem smislu obsega nova šola troje načel: koncen- tracija ali strnjnost pouka (Gesamtmunter- richt), spoznavanje domorodnega sveta in življenja (Bodenständigkeit) in pa razvoj otrokove samostojnosti ali delovni pouk (Ar- beitschule). V tej šoli je izhodišče vsem uči- teljevim prizadevanjem otrok s popolno svo- bodo in pravico do samoodločbe, a učiteljeva oseba stopa v ozadje. Posledica tega je zame- tavanje vsega, kar pomenijo besede: avtorit- eta, dolžnost, disciplina, skromnost, norma itd. Ko je predavatelj še dokazal, da so ideje nove šole večinoma stare misli, podane v novi obliki, je označil razliko stare in nove šole takole: prej neizprosno moranje, sedaj svoboda, prej učiteljev absolutizem, sedaj učenčeva pravica do samoodločbe, prej se je do zadnjih podrobnosti vse vršilo po danih načrtih in predpisih, sedaj odločujeta trenotek in vsakokratni položaj.

Količina snovi ne sme otroku dušiti miš- ljenja, hotenja in dejanja, kar se rado dogaja v »stari« šoli. Prav tako ne smejo subjektivni utripi učiteljevega doživljanja in izražanja, ki jih »nova« šola toliko povečuje in pospešuje, enostransko samega sebe postavljati za me- rilo vseh danih vrednot. Marveč nekaj tretje- ga, višjega: samostojno pa vestno dajati enot- nega, čim globlje zakoreninjenega smisla vse- mu, s čimer bo prišel pozneje v življenju v dotiko. Torej pomagati otroku in mladostni- ku, da se razvije v notranje, trdno zakoreni- njenega, duhovno svobodnega človeka, t. j. človeka, ki zna prav živeti, vestno presojati dani položaj in se pravočasno odločiti za ti- sto, kar smatra za prav. Kulturne vsebine pa se otroku ne sme vsiljevati, temveč organsko vcepljavati, ne ga desirirati, ampak oblikovati, ne strahovati, marveč vzgajati, ne mu naga- jati, ampak pomagati.

Ker more to kulturno poslanstvo z uspe- hom vršiti samo učitelj-vzgojitelj, ki je sam zares notranje trdno zakoreninjen, duhovno svoboden in samostojen, je predavatelj ob- širno razpravljal o pomenu učiteljeve izobraz- be in še prav posebno o učiteljevi samoiz- obrazbi, ki traja celo življenje. V dunajske ekskurzije pa nima pravega zaupanja, ker se boji, da bi sledilo posnemanje vse prek in da bi ključ po »novi« šoli utegnil postati bolj bojno kot idejno sredstvo.

Predavanju je sledilo dolgotrajno in na- vdušeno odobravanje. Ker je debata uspešna edino le v tem slučaju, ako učiteljsko prej temeljito prouči predavateljeve misli, naprosi predsednik g. predavatelja, da izroči referat uredništvu »Popotnika« v objavo. Z ozirom na predavateljevo ugoditev in pripombo tov. Hreščaka, je bil sprejet predlog, naveden pod števil. I.

III. Po odhodu učiteljskega je sledilo situacijsko poročilo in dolgotrajna, mestoma precej burna debata, med katero so bili spre- jeti sledeči predlogi:

IV. I. Referat univ. prof. dr. K. Ozvalda naj se objavi v prvi številki »Popotnika« in s tem omogoči učiteljskemu pripravu na de- bato. — Soglasno sprejeto.

Avstrija je odbila ta politični program. Palacký je nato po letu 1860. izpremenil svojo politično misel v toliko, da se je postavil po vzoru Madjarov, ki so dosegli svojo zgodo- vinsko državo, tudi on bolj na zgodovinsko stališče češke samostojnosti v okviru Avstri- je, ker so Čehi nekoč že imeli svojo državo; zato je sedaj ponosno dejal: »Bli smo pred Avstrijo in bomo tudi po njej.« Palacký je bil teoretični, a dr. Rieger, ta sijajni govornik z levjo glavo, praktični vodja tkzv. staročeške stranke, ki je mislila, da bo izsilila od Av- strije obnove nekdanje svoje države s pas- sivnim odporom t. j., da ne bodo hodili v du- najski državni zbor. Avstrija je šla preko tega na dnevni red, Staročeši so opustili od- sotnost in šli v državni zbor, ne da bi bili dosegli svojo državo. Zaradi tega neuspeha so se jim začela doma majati tla pod nogami, ko je nastopala proti njim stranka tkzv. Mla- dočehov.

Masaryk je postal mladočeški deželni in državni poslanec in kot tak je prvkrat obra- čunal z Avstro-Ogrsko, ko je v avstrijski dele- gaciji grajal upravo Bosne in Hercegovine. O izpremembi v češkem javnem življenju po padcu staročeške stranke je spisal knjigo: »Naša sedanja kriza«, ki ji je dodal članek o nalogah češkega dijaštva.

Masaryk je glede tkzv. češkega državne- ga prava, po katerem so zahtevali Čehi pri- znanje svoje politične samostojnosti, poudar- jal v prvi vrsti prirodno pravo, kakor sta ga — dasi ne vedno dosledno — naglašala Pa- lacký in Havlíček. Napisal je pozneje o tem knjžico: »Zgodovinsko in prirodno pravo«. Izvajal je, da pri izpremenjenih političnih pri- likah, ko so Nemci v čeških deželah številčno, gospodarsko in po omiki takó močan činitelj, ni mogoče doseči obnove nekdanje češke države proti volji Nemcev. Zato ni dovolj skli- cevanje na zgodovinsko stališče, ampak tudi Nemci morajo uvideti korist takšne politične samostojnosti, kar se more zgoditi s pamet- nim in pravičnim dogovorom na podlagi de- mokratije v Havlíčkovem smislu. To podlago pa daje samo prirodno ali narodnostno pravo, a ne zgodovinsko, ki ne pozna narodnosti kot državotvorne činitelja; zato je bil Masaryk za skupen nastop Čehov in Nemcev, da pre- uredi Avstrijo v moderno državo. Zahteval je jasen politični program in pošteno politič- no postopanje brez šušmarstva in zvijačnosti. A ker tudi v mladočeški stranki ni bilo so- glasja glede državno-pravne politike in se je oglašal radikalizem velikih besed, je Masaryk kmalu izstopil iz nje, si potem osnoval svojo stranko in bil njen poslanec od 1907. leta, ko je dobila Avstrija splošno in enako volilno

2. Plaćevanje mesečnega prispevka v zne- sku 1 Din za Učiteljski dom sprejeto z večino glasov.

3. Glede kritja potnih stroškov delegatom pokrajinske skupščine in članom seje širjega sosveta iz blagajne poverjeništa UJU, je bilo soglasno sklenjeno, da pride predlog v raz- pravo pri prihodnjem zborovanju, ko sestavi poverjeništvu tozadevni proračun.

4. Pravila Udruženja jugoslovenskega uči- teljskega v Beogradu, sestavljena po skupščini v Zagrebu, se odložijo na podlagi soglasnega sklepa do prihodnjega zborovanja, pri kate- rem poda tov. Iv. Dimnik tozadevno infor- mativno poročilo.

5. Predlog tov. Šemeta za mirno likvi- dacijo nesoglasij v organizaciji in zaupnico poverjeništvu, je bil sprejet z večino glasov (3 proti).

V. Po izčrpanju dnevnega reda zaključil predsednik zborovanje z vabilom na polno- številno udeležbo pri glavni debati o dr. O. Z- valdovem referatu, ki se bo vršila po izidu »Popotnika« na večernem zborovanju.

Mlekuž Vek., t. č. preds. J. Mihelič, t. č. tajnik.

+ POROČILO O ZBOROVANJU UČI- TELJSKEGA DRUŠTVA ZA ORMOŠKI OKRAJ, ki se je vršilo v Ormožu dne 11. ja- nuarja 1930. l. ob 9. uri.

1. Statistika: Od 71 učiteljev(ice) v okraju je 66 članov(ice) našega društva in od teh je bilo navzočih 38 članov(ice), t. j. 57 1/2 %.

2. Situacijsko poročilo: Tov. predsednik A. Rosina pozdravi navzoče, posebno pa tov. Korpar Jožico iz Sv. Lenarta, ki je na novo pristopila k našemu društvu. Izstopil je tov. Stokelj Karel, ki je bil imenovan k Mariji Reki. V Središču ob Dravi in pri Sv. Lenartu sta bili na novo ustanovljeni kmetsko-nada- ljevalni šoli; prvo vodi tov. M. Wennigerholz, drugo tov. M. Megla. V Ormožu pa gospodinjs- sko-nadaljevalna šola pod vodstvom tov. Bra- taničeve. Novi moderni zakon o narodnih šo- lah pomeni velik napredek na polju vzgojstva in je postavil celokupni osnovnošolski pouk na enotno podlago.

Nato so se prečitali in obravnavali došli dopisi.

3. Predlogi in poročila: a) V fond za ob- mejno šolstvo in kontraktualce se je poslalo 50 Din. Tov. blagajnik bo upošteval ta fond pri vsakoletnem proračunu.

b) Učiteljska poslovalnica bi naj kot na- grado za naročila vposlala na posamezne šole knjige za šolsko knjižnico.

c) O seji širjega sosveta dne 5. januarja 1930. v Celju je poročal tov. V. Klemenčič. Ta seja je pokazala, da je večina učiteljskega za pozitivno delo, ker le tako se lahko pride k cilju, na katerem je napisano: izboljšanje in utrditev moralnega in materialnega polo- žaja jugoslovenskega učiteljskega.

d) Tov. Lj. Belšak je poročal o poteku ustanovnega občnega zbora »Narodne odbrane«, ki se je vršil dne 1. decembra 1929. l. v Ptujju za srez Ptuj. Tega občnega zbora se je imenovani udeležil v imenu ormoškega uči- teljskega društva.

4. Samoizobrazba: a) Krožki se v letoš- njem šolskem letu še niso sestali. Kdaj se se-

pravico, do izbruha svetovne vojne 1914. leta.

Iz te druge dobe njegovega političnega delovanja sta važna dva nastopa: njegov boj za svobodo vesti in pouka, o čemer je izšla posebna knjižica, ko se je izrekel za ločitev cerkve in države, kar je v polemiki z njim storil tudi dr. Krek (leta 1861. se je izjavil za svobodno cerkev v svobodni državi Andrej Einspeler), in njegov boj z avstro-ogrsko di- plomacijo, ki je dolžila hrvatsko-srbske poli- tike v monarhiji zvez s Srbijo a njo samo hotela zadeti s ponarejenimi listinam. To je bil drugi Masarykov obračun z Avstro-Ogr- sko, ki jo je razgalil pred vsem svetom, ko je pokazal njeno nasilnost, ki ji odvzema pravico do obstoja po načelu Palackega: »Ako nam Avstrija ne more ali neče privoščiti in zagotoviti narodne enakopravnosti, potem nam nič ni do njene ohranitve; zakaj krivic dobimo dosti tudi izven Avstrije in to za- stonj.« Izdal je o tem knjižico: »Avstrijska politika in diplomacija«.

Tretji in to smrtni udarec je Masaryk zadal Avstro-Ogrski v svetovni vojni.

Bil je na Dunaju in Berlinu, da izve, kaj prav za prav nameravajo z vojno; potem je bil na Nizozemskem, kjer se je sešel s svojimi, zlasti angleškimi prijatelji, da bi izvedel, kaj namerava antanta. Meseca decembra 1914. leta je odšel s svojo hčerko v Italijo in Švico, od koder se je hotel še vrniti domov, kar pa potem ni bilo več mogoče, ker mu je bila avstrijska vlada odvzela službo, zaplenila imetje in izdala za njim zaporno povelje. Na dan 500letnice Husove smrti, dne 6. julija 1915. leta, je v Ženevi razglasil svoj, t. j. češki program s tole vsebino: pomen češke zgodovine je v reformaciji, ki ji je osnovna misel človekoljubje ali humaniteta; pomen Avstro-Ogrske je v protireformaciji, ki ji je osnovna misel nasilje, a proti nasilju se hočemo boriti z železom...

Kakó je 65letni Masaryk izvršil ta na- rodno-politični program, ki ga je napovedal ob velikem zgodovinskem spominu, to pomeni češko-slovaško Odisejo, ki je junaška kakor umik srbske vojske preko zasnežene Albani- je. Masaryk je prepotoval tri zemlje: Ev- ropo, Azijo in Ameriko, da pridobi državni- kante za razbitje Avstro-Ogrske, da se na njenih razvalinah osnuje samostojne dr- žave, med njimi tudi Jugoslavijo, za katero je vneto delal, in da se takó osami Nemčija, ki naj se zadovolji s svojo lastno narodno dr- žavo. To ni bila lahka naloga, ker ne smemo pozabiti, da je imela Avstro-Ogrska zaščit- niki v sami antanti; saj n. pr. Wilson v svo- jih 14. točkah prvotno ni bil za razbitje Av- stro-Ogrske.

stanejo objavi okrožnica in navodilo Peda- goške centrale v Mariboru!

b) Tov. Viljem Kunst je predaval »O ra- diu« in o pravilnem ravnanju z radio-apara- tom.

5. Naš rod: Za statistiko se naj pri od- stotkih odštejejo otroci I. razreda in bratje ter sestre naročnikov. Statistika za »Naš rod« in za »Mladinsko Matice« se naj sestavlja po učiteljskih društvih, ne pa po srezih.

Naj store svojo dolžnost še ostale šole, ki niso do sedaj pokazale nobenega zanima- nja ali pa prav slabega. Kakor gmotno, mora biti naš mladinski list podprt tudi z dobrimi literarnimi, realističnimi in zabavnimi pri- snevki ter s posređenimi fotografijami in ilu- stracijami. Prispevajo naj vsi tovariši(ice) z dobrimi spisi lokalnega značaja in kar je zelo važno: otroci. Tako bo postal list še bolj pe- ster.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo dne 10. marca 1930. v Ormožu ob 9. uri.

Ad. Rosina, preds. Vlado Porekar, tajnik.

Po sklepu lista.

NAPREDOVANJA V II./3. in 4. SKUPINO S 1. FEBRUARJEM 1930.

V II./3. skupino so napredovali učite- lji(ice):

Sedmarac Nada v Vojniku, Jesih Iva v Ajdovcu, Špan Nuša v Ljubljani, Flegar Anton v Trbovljah-Vodah, Ver- bančič Zofka na Jesenicah, Svete Sta- ne v Zgornjem Tuhinju, Aparnik Goj- mir na Vidmu, Janjež Gabrijel v Sofji Loki, Schuller Kristina v Trbov- ljah, Lečnis Angela v Mariboru, Baho- vec Mihaela v Kranjski gori, Šuligoj Avgust v Trbovljah-Vodah in Gradišar Ana v Brezovici. — V II./4. skupino so na- predovali: Sketelj Albina v St. Janžu na Vinski gori, Arnejc Karolina v Sv. Lovrencu pod Prežimom, Stancer Ana v Koblju, La vrič Marijana na Dolžu, Ble- jec Katarina pri Sv. Vidu nad Cerknico, Horvat Bela v Kostrjivnici, Kac Eliza- beta v Dobrovniku, Zupanc Ana v Gor- jah, Fister Julija v Velesovem, Koci- jančič Vida v Bohinjski Bistrici, Perko Josipina v Dobovcu, Pivk Ottilija v Catežu, Pikelj Franjo v Gorjah, Ber- not Angela v Sv. Vidu pri Stični, Moži- na Boris v Zvirčah, Pogačnik Stanko v Logu-Zaplani, Volčjak Ana v Zibrahah,

Zvest svojemu načelu o aktivnosti je Ma- saryk sam z vojaško silo pomagal rušiti Av- stro-Ogrsko: na njegov poziv so vstajali ka- kor iz tal češko-slovaški legionarji in se uvr- ščali v antantne armade.

Masaryk je kot predsednik češko-slova- ške republike v svoji prvi poslanici češko- slovaškemu parlamentu naglašal dvoje: da so vse stroške za časninarske, vojaške in poli- tične posle krili Čehi sami v Ameriki in Ru- siji ter da ves čas niso ne on ne njegovi so- delavci (med njimi sta bila zlasti njegov uče- nec Čeh dr. Beneš in Slovak Stefanik) upo- rabljali proti svojim nasprotnikom nobene tkzv. diplomatske zvijačnosti.

In trčó se je Masaryk v spremstvu svo- jih legonarjev o božiču leta 1918. slovesno vračal v Prago kot ustanovitelj in pred- sednik češko-slovaške republike, da zasede na Hradčinski prestol, ki so ga imeli pred njim Habsburgovci od leta 1526. dalje; ma- ščevan je bil poraz Čehov na Beli gori pred 300 leti...

In sedaj še vprašanje, kakó je zmogel Masaryk vse te boje in napore svojega te- žkega življenja. Njegova telesnost nam daje samo delno razlago — glavni del razlage nam pove okolnost, da je Masaryk glasnik absti- nence in sporta (sam je Sokol-telovadec in jahač), ki živi trezno in zmerno, da si s tem ohranja krepko telo za krepko dušo.

Draga mladina, Slomškovo načelo je bilo: Malo govoriti, veliko delati, vse potrpeti! Ve- liko delati pomeni zato: veliko se učiti; zakaj znanje se težko pridobiva in težko prebav- lja — pravi Masaryk, ki ti bodi vzor nepre- trganega dela in nezlomljive volje za doseglo najvišjih namenov naroda in človeštva.

Veliko je poklicanih, a malo izvoljenih: množica poklicanih je slepa in gluha ali iz nevednosti ali iz sebičnosti ali iz zlobe; samó izvoljenim poidecem sta dana bister vid in tenak sluh, da jasno vidijo misel svojega naroda in zaslišijo razločno utripanje nje- govega srca. Skušaj biti po svojih močeh med izvoljenici! A ne le učenja, tudi oddiha ti je treba; toda zabava ti ne sme biti namen, am- pak sredstvo za lažjo doseglo duhovnega živ- ljenja. Masaryk ti bodi vzor, kakó je dajati prednost duhu nad gmo in kritičnemu ra- zumu nad praznim čuvstvom: vzor, ka- kó je v pravem razmerju združevati um in čuvstvo v krepko voljo, ki pridobiva dobro in odstranjuje slabo vedno in povsod v vseh življenjskih prilikah.

Ustanovitelj in predsednik češko-slova- ške republike, prijatelj in zaveznik naše dr- žave: dr. Tomaž Masaryk naj živi!